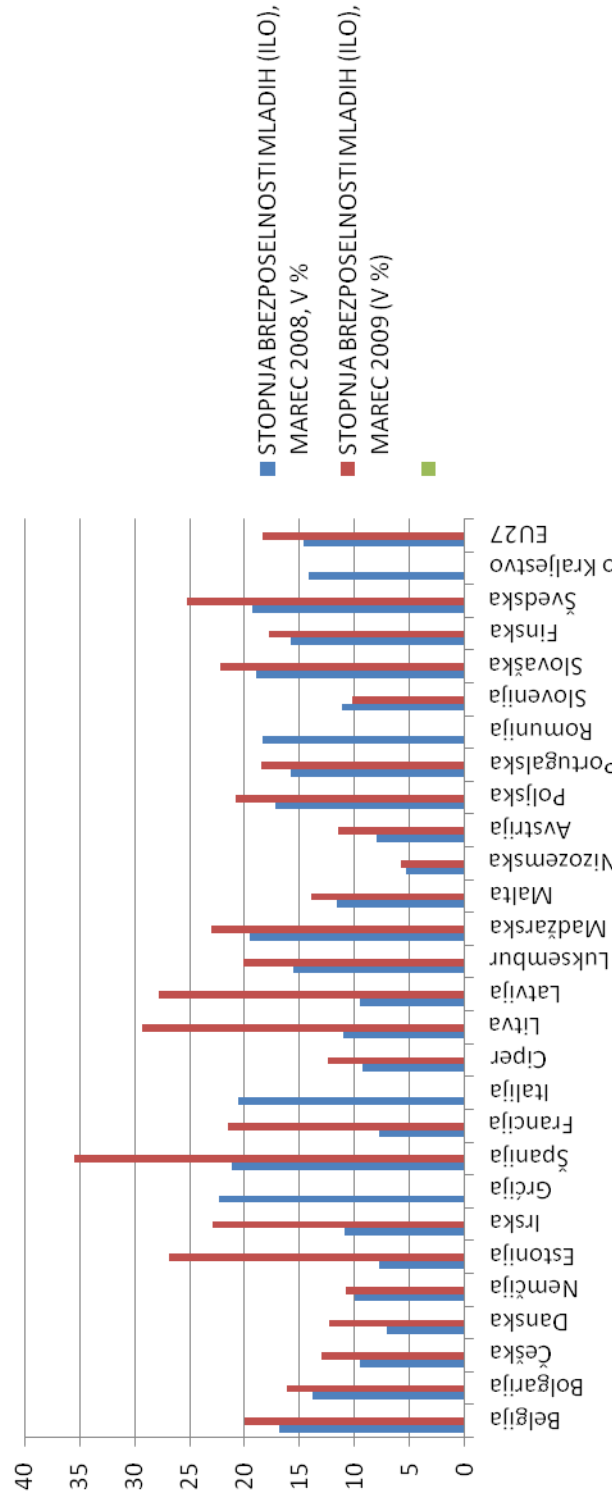

Evropska komisija je v začetku prejšnjega tedna, to je 27. aprila, sprejela novo strategijo EU za mladinsko politiko v naslednjem desetletju. V novi strategiji, naslovljeni »**Mladi – vlaganje vanje ter krepitev njihove vloge in položaja**«, si lahko preberemo, da so »mladi ena najbolj ranljivih skupin v družbi, zlasti v sedanji gospodarski in finančni krizi, ter da so »veliko bogastvo v naši starajoči se družbi«. Eno izmed področij, kateremu se strategija še posebej posveča, je seveda tudi trg dela. Če pogledamo nekatere podatke z ravni EU, je situacija mladih na trgu dela naslednja:

1. Mladi se vse bolj soočajo z brezposelnostjo

- Stopnja brezposelnosti po ILO metodologiji je bila v marcu 2009 v evroobmočju (EA16) 8,9%, kar je nekaj več od 8,7% v februarju. Stopnja brezposelnosti v EU27 je bila istega meseca 8,3%, kar je spet nekaj več od 8,1% februarja. Marca 2008 je bila stopnja brezposelnosti 6,7%. Po predvidevanjih EUROSTAT-a je bilo v marcu 2009 v EU27 brezposelnih 20,154.000 oseb. To pomeni, da se je število brezposelnih od marca 2008 dvignilo za nekaj več kot milijon oseb (natančneje 4,061.000 oseb). Med državami članicami je najnižja stopnja brezposelnosti na Nizozemskem (2,8%), medtem ko je na drugi strani država z najvišjo stopnjo brezposelnosti Španija z 17,4%. V primerjavi z enim letom nazaj so samo tri države članice EU27 zabeležile padec stopnje brezposelnosti (Romunija, Bolgarija in Grčija), medtem ko so največji dvig brezposelnosti doživele Litva (iz 4,3% na 15,5% v obdobju med četrtnama 2007 in 2008), Latvija (6,1% - 16,1%) in Španija (9,5% - 17,4%).
- Marca 2008 je bila stopnja brezposelnih mladih do 25 leta starosti v EA16 **18,1% in v EU27 18,3%**. V marcu 2008 sta se ti dve številki ustavili pri **14,5% in 14,6%**. Najnižje stopnje brezposelnosti mladih so zabeležili na Nizozemskem (5,7%), medtem ko je najvišja stopnja brezposelnosti med mladimi v Španiji (35,4%).

Slika 1: Stopnje brezposelnosti med mladimi do 25 leta starosti v državah EU27; marec 2008, marec 2009 (v %)

Vir: EUROSTAT

Opomba:

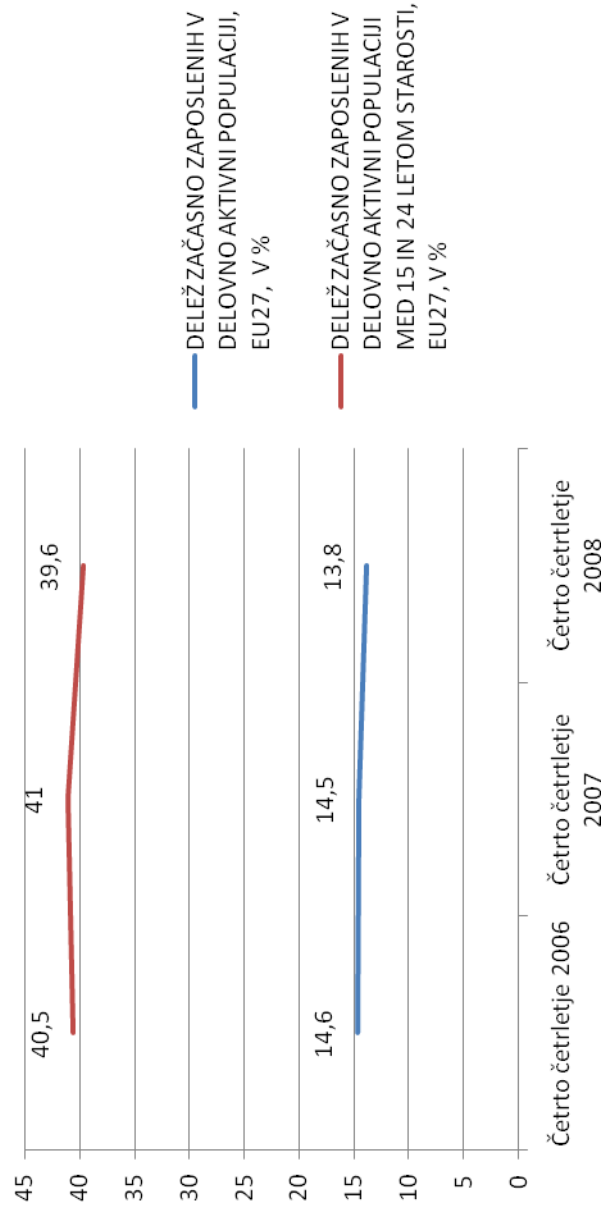
Grčija, Italija in Romunija: četrtletni podatki za vse skupine

Estonija, Ciper, Litva, Latvija, Slovenija: četrtletni podatki za brezposelnost mladih

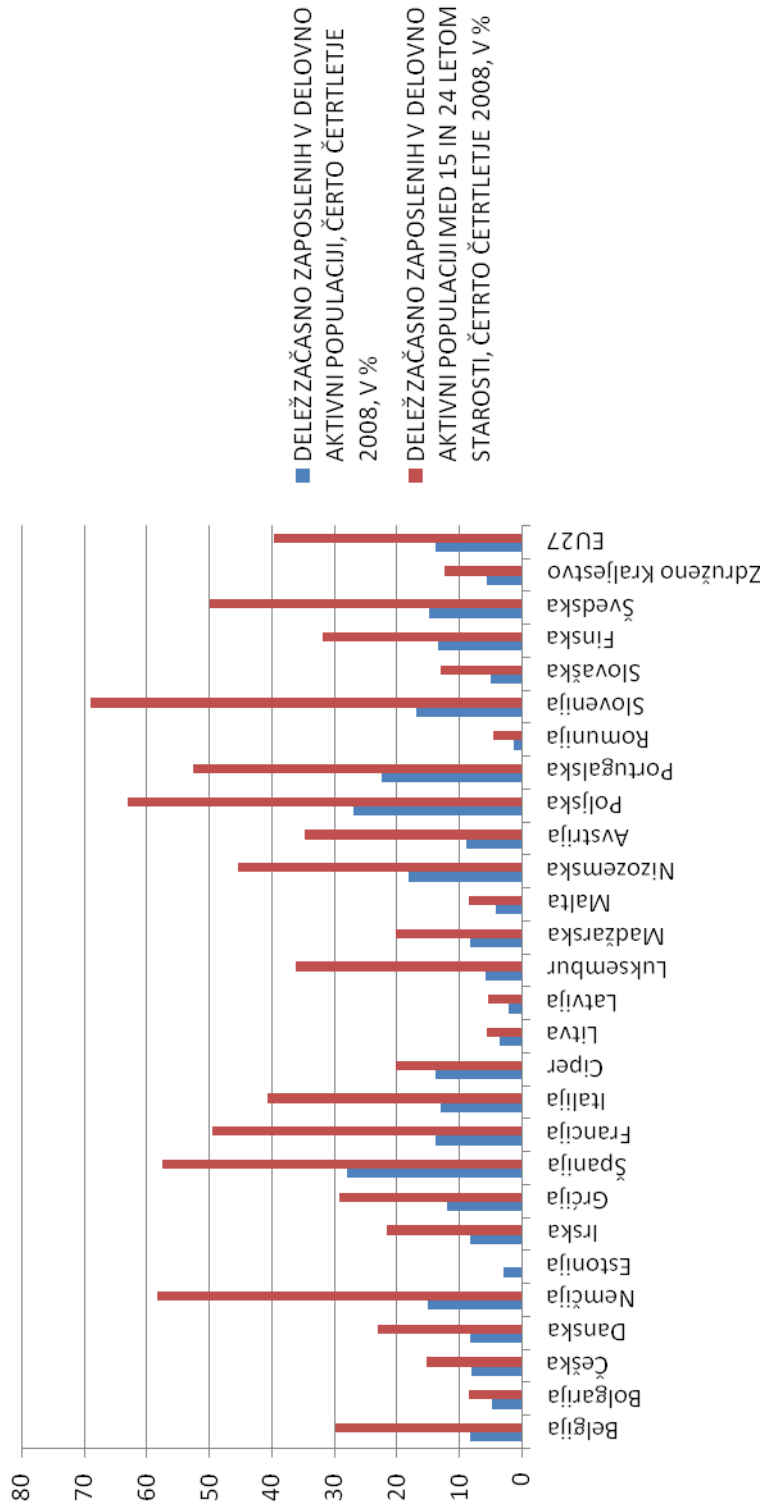
2. Mladi so že zelo močno soočeni z atipičnimi zaposlitvami

- V zadnjih letih je na območju EU opazen porast deleža zaposlitev za določen čas. Med leti 1997 in 2007 je število zaposlitev za določen čas kot delež vseh zaposlitev v EU27 naraslo iz 11,4% na 14,5%. Izjemen porast je zabeležila Poljska, kjer je delež zaposlitev za določen čas poskočil iz **4,8% leta 1997 na kar 28,2% leta 2007**. Velik porast je prav tako zabeležila **Slovenija**, ki je leta 1999 zabeležila 10,5% delež zaposlitev za določen čas, medtem ko se je do četrtega četrletja 2008 ta delež zvišal na 16,9%.
- Delež mladih med 15 in 24 letom starosti v začasnih zaposlitvah je nekajkrat večji od splošnega povprečja v delovno aktivni populaciji.

Slika 2: delež začasno zaposlenih v delovno aktivni populaciji v starosti med 15 in 24 let ter v celotni delovno aktivni populaciji, EU27, v%

Slika 3: Delež začasno zaposlenih v delovno aktivni populaciji v starosti med 15 in 24 let, četrto četrletje 2008, države EU27, V %

Vir: EUROSTAT

Stopnja tveganja revščine je neprimerno večja med zaposlenimi s pogodbo za določen čas, kot med tistimi, ki imajo pogodbo za nedoločen čas (SLO: 4 % : 11 % za leto 2006).

Malenfant, LaRue in Vezina (2007) ugotavljajo, da pogosto začasno delo podobno kot brezposelnost zmanjšuje blagostanje posameznika. (Kajzer, 2008)

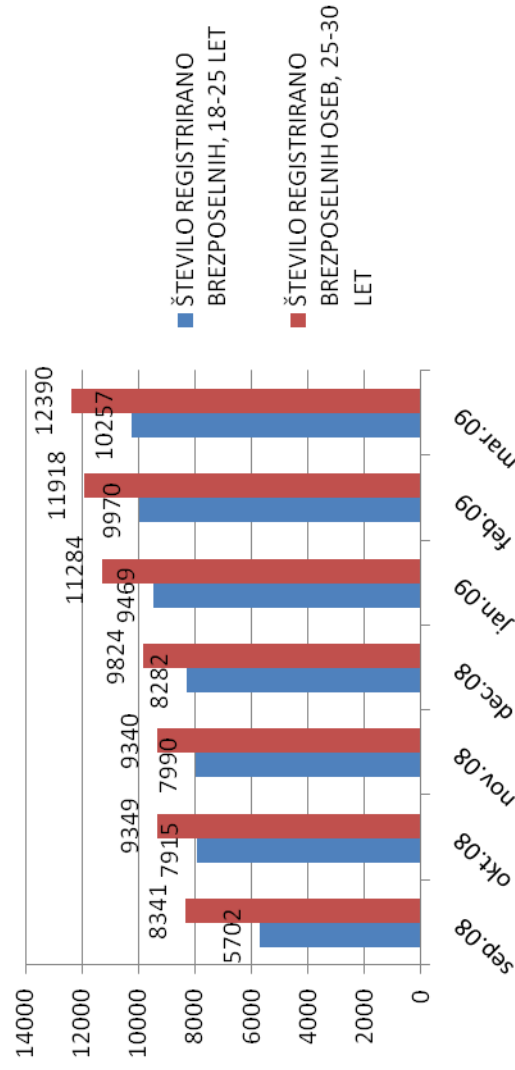
KAJ PA SLOVENIJA?

1. Mladi se še kako soočajo z brezposelnostjo

- Če pogledamo razpoložljive podatke EUROSTAT-a, vidimo, da se je anketna stopnja brezposelnosti mladih med 15 in 24 letom starosti v obdobju med marcem 2008 in zadnjim četrletjem 2008 celo znižala iz 11,1% na 10,1%. Vendar pa če pogledamo podatke o stopnji registrirane brezposelnosti oseb od 18- 25 let v obdobju med septembrom 2008 in marcem 2009, vidimo, da se je ta stopnja zvišala, in sicer iz 9,6% na 12,9%. Slika je še bolj jasna v negativnem smislu, če pogledamo podatke v absolutnem merilu, saj se je v istem obdobju število registrirano brezposelnih mladih v starostni skupini **18 do 25 let** povzpelo iz 5.702 oseb septembra 2008 na 10.257 oseb marca 2009, kar je **dvig za 79,8 odstotnih točk**. Hkrati se je tudi opazno povečalo število registrirano brezposelnih oseb v **starosti 25 – 30 let**, in sicer iz 8.341 septembra 2008 na 12.390 oseb marca 2009, kar znese **dvig v višini 48,5 odstotnih točk**.

- **V Programu reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji (2005) je na strani 30 zapisano, da se naj bi do leta 2008 ustvarile razmere za prvo zaposlitev mladih s sedmo ali višjo stopnjo izobrazbe v šestih mesecih po koncu izobraževanja. Po podatkih ZRSZ za 31.12. 2008 je povprečna čakalna doba v mesecih za tiste iskalce prve zaposlitve, ki so se v letu 2008 zaposlili, 9,8 mesecev. (ZRSZ)**

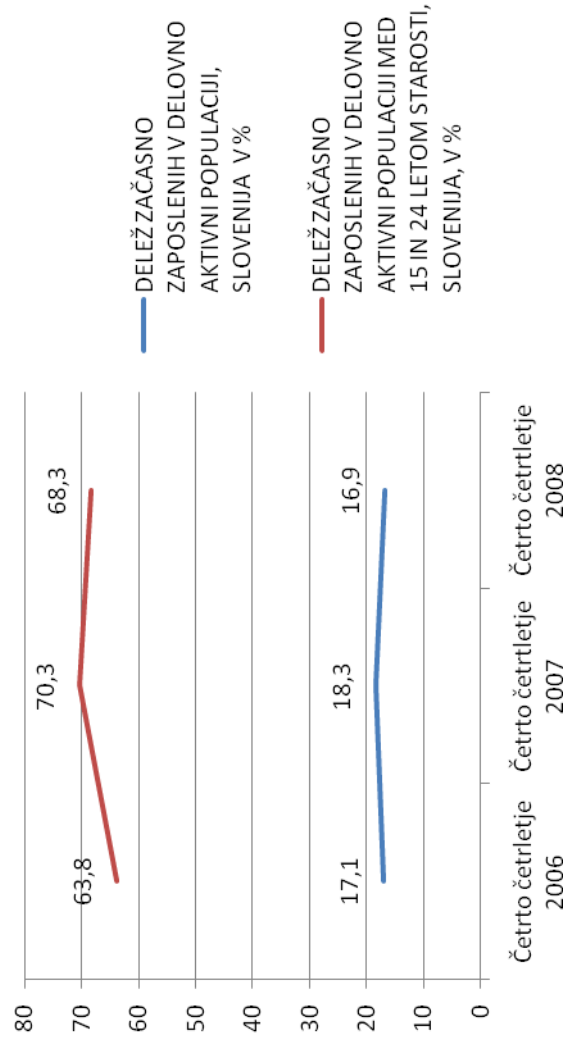
Slika 4: število registrirano brezposelnih oseb, starih 18- 25 let, september 2008 – marec 2009

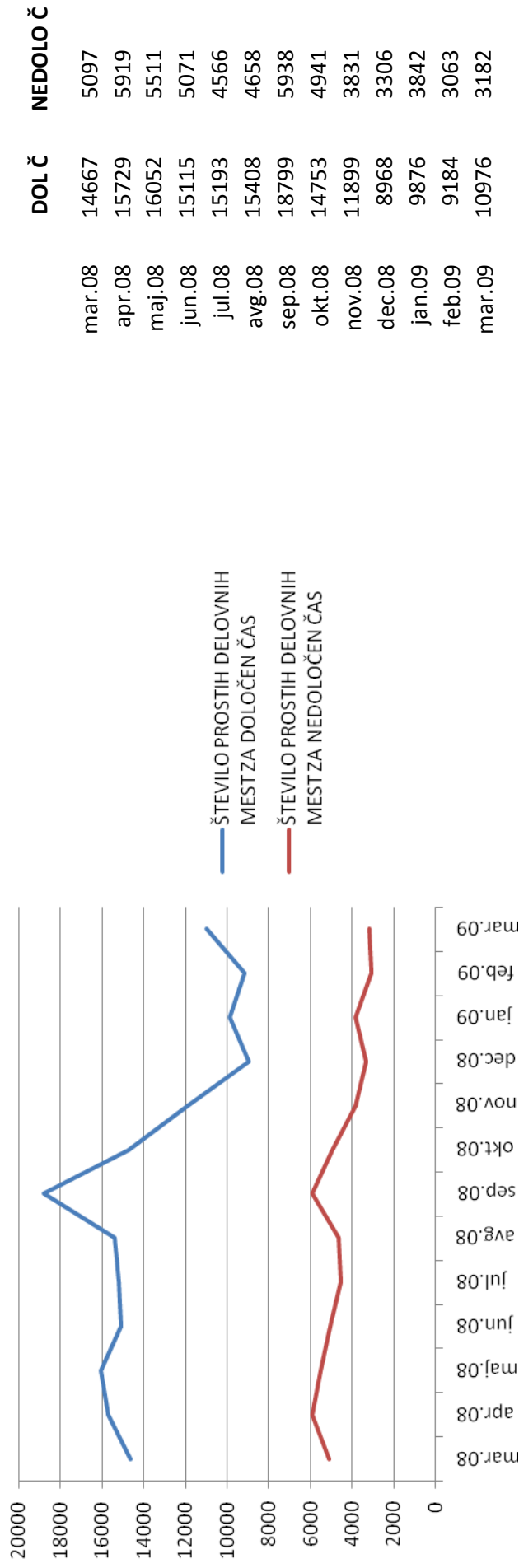
2. Atipične oblike zaposlitev – kakšno izbiro pa sploh še imam?

- Slovenija se je po izrabi začasnih zaposlitev («temporary contracts») z 16,9 % deležem v četrtem četrletju 2008 uvrstila na peto mesto, takoj za Španijo (27,9%), Poljsko (26,9%), Portugalsko (22,3%) in Nizozemsko (18,1%) (EUROSTAT)
- Med mladimi do 24 leta starosti je delež zaposlitev za določen čas v četrtem četrletju 2008 68,9%. Med mladimi moškimi je ta delež 61%, medtem ko je med mladimi ženskami ta delež celo 80,4%. (EUROSTAT).
- Delo za določen čas je glavni razlog prijave v evidenco brezposelnih, prav tako je dela za določen čas daleč največ v ponudbi prostih delovnih mest. V prvih treh mesecih leta so brezposelne osebe kot najpogostejši razlog za brezposelnost so navedli iztek zaposlitve za določen čas (13.433 izmed 29.939 oseb), prijavilo pa se je še 7.319 oseb zaradi stečaja ali kot presežni delavci, 3.241 iskalcev prve zaposlitve, preostalih 5.946 oseb se je prijavilo iz drugih razlogov. V marcu letos se je na prostih delovnih mestih zaposlilo 9.275 oseb, od tega **79,3 % za določen čas**.(ZRSZ)
- Med 14158 prijavljenimi prostimi delovnimi mesti v marcu 2008 je bilo 10976 prijav prostih delovnih mest za določen čas.(ZRSZ)

Slika 5: delež začasno zaposlenih v delovno aktivni populaciji v starosti med 15 in 24 let ter v celotni delovno aktivni populaciji, Slovenija, v%

Slika 6: Prijavljena prosta delovna mesta po tipu pogodbe o zaposlitvi, Slovenija, marec 2008 – marec 2009

Seveda se pozna na delovnem mestu. Počutiš se manjvreden, ne pripadaš popolnoma kolektivu, včasih znajo sodelavci to tudi s pridom izkoristiti (Anja, fokusna skupina; Rener, 2008)

Stalno se dokazuješ, stalno izčrpavaš, stalno si nesiguren, tako da prihaja zdaj že do posledic na mojem zdravstvenem stanju (Živa, spletni forum; Rener, 2008)

Vedno sem bil opozorjen, da naj držim svoje mnenje zase, saj da nimam dovolj izkušenj. Vsakič se je dalo iz tona razbrati- bodi tiho, sicer ti ne podaljšamo pogodbe. (Mirko, spletni forum; Rener, 2008)

3. In kaj nam ponuja aktivna politika zaposlovanja (APZ) v Sloveniji, ko je govora o zaposlovanju mladih?

- Zavod RS za zaposlovanje je 6. junija 2008 objavil Javni razpis »Spodbujanje zaposlovanja mladih brezposelnih oseb«, ki bo sofinanciran iz Evropskega socialnega sklada (ESS) v okviru Operativnega programa razvoj človeških virov za obdobje 2007 – 2013. V tem programu je posebna pozornost namenjena mladim brezposelnim osebam, saj želijo vključiti v aktivnosti za izobraževanje, usposabljanje, motiviranje in poklicno usmerjanje ter jim tako omogočiti hitrejšo ter učinkovitejšo integracijo na trg delovne sile. Del aktivnosti za hitrejšo zaposlovanje mladih so tudi subvencije delodajalcem za zaposlitev. Za enoletno zaposlitev brezposelne osebe, ki so mlajše od 25 let oziroma so iskalci prve zaposlitve, ki so pred manj kot dvema letoma pridobili strokovno ali poklicno izobrazbo in so najmanj 3 mesece prijavljene v evidenci brezposelnih, delodajalec lahko pridobi sredstva v višini 3.700 EUR.
- Delodajalcu, ki zaposli:
  - brezposelno osebo, mlajšo od 26 let, ki je iskalec prve zaposlitve in je več kot 6 mesecev prijavljena pri zavodu in ima suficitarni poklic,
  - brezposelno osebo, mlajšo od 28 let, ki je 24 mesecev prijavljena pri zavodu,
  - brezposelno osebo, prijavljeno pri zavodu, namesto delavca na porodniškem dopustu in na dopustu za nego in varstvo otroka,
  - brezposelno osebo, ki je starejša od 55 let in je več kot 12 mesecev prijavljena pri zavodu,
  - brezposelno osebo, prijavljeno na zavodu, ki je starejša od 55 let in ima suficitarni poklic,ZRSZ za zaposlovanje na podlagi 48a člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZPBB) povrne prispevke delodajalca, in sicer za osebe iz prve, druge, četrte in pete alineje tega odstavka za eno leto in za osebe iz druge alineje tega odstavka za celotno obdobje nadomeščanja delavca na porodniškem dopustu in na dopustu za nego in varstvo otroka, vendar ne več kot 15 mesecev.
- V začetku leta 2009 je ZRSZ objavil javni poziv za vključitev v program **ZAPOSILI.ME** / spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb. Predmet javnega razpisa je spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb, s pomočjo subvencije za zaposlitev za polni delovni čas pri tržnih delodajalcih, ki bodo za polni delovni čas za obdobje (a) najmanj **enega leta zaposlili** osebe s statusom brezposelne osebe, ki bodo med drugim mlajše od 25 let in v zadnjih 6 mesecih niso imele redno plačane zaposlitve, so iskalci prve zaposlitve in so pridobili strokovno ali poklicno izobrazbo pred manj kot dvema letoma ter so vsaj 6 mesecev prijavljeni v evidencah Zavoda, so mlajši od 30 let z dokončano vsaj univerzitetno izobrazbo (VII. stopnjo) in imajo poklic, ki se uvršča med suficitarne v pregledu suficitarnih in deficitarnih poklicev (b) **dveh let zaposlili** osebe s statusom brezposelne osebe, ki so prijavljene v evidencah ZRSZ več kot 24 mesecev. Upravičen strošek je subvencija za zaposlitev, ki znaša 4.000,00 EUR za enoletno zaposlitev oz. 8.000,00 EUR za dvoletno zaposlitev za posamezno delovno mesto in se izplača v enkratnem znesku po zaposlitvi brezposelne osebe.

- Pravkar prenovljen katalog ukrepov Aktivne politike zaposlovanja (22. April 2009) ponuja tudi novo aktivnost 2.2.5. »**usposabljanje absolventov na delovnem mestu in subvencija za zaposlitev diplomantov / absolvent – aktiviraj sex**«. Postopek je sestavljen iz usposabljanja udeleženca projekta (absolventa) na delovnem mestu ter iz subvencije za zaposlitev iste osebe, ko ta diplomira. Izvajalec (delodajalec) lahko pridobi podatke o študentih v absolventskem stažu, ki se želijo vključiti v ta program pri Študentski organizaciji Slovenije. Po zaključnem usposabljanju in zaključku študija udeleženca programa je delodajalec upravičen do subvencije za 6 mesečno zaposlitev tega diplomanta.
- Posredno lahko v ta del uvrstimo tudi predlog zviševanja števila vključenih v programe javnih del, v okviru tretjega svežnja protikriznih ukrepov , predvideva vključitev 10.000 oseb v izvajanje programa javnih del (kar je 6.000 več kot doslej) in sicer v povezavi s socialnimi programi, programi varstva okolja, oskrbe starejših, ter socialne ekonomije. Kakor lahko vidimo iz razpoložljivih podatkov, je delež oseb z I. ali II. stopnjo izobrazbe v času med 1993 in 2007 padel iz 54,3% na 22,0%, delež oseb z III. Ali IV. je padel 21.1 % na 17.4%, medtem ko je delež oseb z V. stopnjo izobrazbe narasel iz 17,2% na 36,5% in delež oseb z **VI. in VII. stopnjo izobrazbe narasel iz 7,4% na 24,1%**.